

Tihomir Luković*

UDK 379.846 (497.5)
JEL Classification L83
Pregledni rad

NAUTIČKI TURIZAM, DEFINIRANJE I RAZVRSTAVANJE

Nautički turizam fenomen je koji je u protekla tri desetljeća zabilježio jednu od najviših razvojnih stopa u europskom i u hrvatskom gospodarstvu. Ekonomski prognostičari razvitka turizma slažu se da je nautički turizam u početnom razvojnom razdoblju i da se visoki rezultati tek očekuju. Razvitak nautičkoga turizma nedostatan je zastupljen u turističkoj znanosti. Da bi se bolje razumjelo što se može očekivati od nautičkoga turizma, potrebno ga je prije svega definirati, i to kao multifunkcionalnu djelatnost. Već postojećoj definiciji i razvrstavanju nautičkoga turizma nastalima u Humanističkoj školi u Zadru, potrebno je sučeliti i pridružiti nove oblike definiranja i razvrstavanja.

Kao jedna od vrsta turizma, nautički je turizam složen turističko-pomorski pojam, a zbog njegove intenzivne povezanosti s morem i plovidbom, i njegovo je definiranje složeno. Pomorska ga komponenta, naime, u cijelosti ne određuje, iako bi se to pri površnoj analizi tako moglo činiti. Potpuno određenje pojma nautičkog turizma pretpostavlja uzimanje u obzir svih elemenata koji ga uvjetuju i definiraju.

Prema razvrstavanju, nautički turizam dijelimo na:

- 1. luke nautičkog turizma,*
- 2. charter i*
- 3. cruising.*

Ovakvu podjelu nalazimo u razvijenim europskim zemljama, a podređena je osnovnom makro–strateškom razvojnom modelu i prirodnim činiteljima razvitka. Istraživanjem emitivnih tržišta nautičkoga turizma Europe,

---

* T. Luković, dr. sc., predavač i voditelj Katedre za nautički turizam na Sveučilištu u Dubrovniku. (e-mail: tihomir.lukovic@unidu.hr) Rad primljen u uredništvo: 12. 9. 2007.

koja intenzivno razvija nautički turizam na svojim prostorima, potvrdili smo istovjetnost našega i europskoga razvrstavanja nautičkoga turizma.

Zašto je takvo razvrstavanje praktično i logično? Što je uporište znanstvenom definiranju nautičkoga turizma s praktičnoga stajališta? Negira li taj praktično-znanstveni pristup postojeće razvrstavanje Humanističke škole? Sve su to pitanja na koja se u ovome radu daje iscrpan odgovor.

Ključne riječi: cilj definiranja, metodologija definiranja, izvori razvrstavanja, Humanistička škola nautičkog turizma, razvrstavanje nautičkog turizma, luke nautičkog turizma, charter, cruising.

1. Uvod

Nautički je turizam turistički fenomen koji se u posljednjih dvadesetak godina vrtoglavo razvija ostvarujući fizičke i financijske rezultate kakve u kontinuitetu ne ostvaruje nijedna druga djelatnost. Sustavno istraživanje i znanstveni doprinos razvitku nautičkoga turizma u Hrvatskoj, na Mediteranu i u Europi ostvaruju se tek u posljednjih desetak godina uz sporadične radove u prijašnjem razdoblju.

Iako su istraživanja pojedinih vrsti nautičkoga turizma sve češća, još su uvijek ostali nedorečeni neki njegovi osnovni činitelji, primjerice, definiranje osnovnoga pojma nautičkog turizma, njegovo razvrstavanje, tržišno obrazloženje i drugo. Ipak, u tijeku znanstvenog istraživanja nautičkog turizma kao turističkog fenomena razvile su se dvije škole izučavanja: humanistička i znanstveno-praktična. Polazne su osnove istraživanja nautičkoga turizma tih dviju škola suprotne, ali zajedno oblikuju istraživački sustav koji pridonosi razvijanju znanstvene misli u nautičkome turizmu.

2. Definiranje nautičkog turizma

Nautički turizam kao fenomen, dio je turističkoga fenomena iz kojega je nastao i nedvojbeno je podvrsta turizma. Stoga je problematiku definiranja nautičkoga turizma potrebno zasnivati na problematici definiranja turizma. Etimološki pojašnjeno, *nautički turizam* proizlazi iz dvaju pojmova: *nautički* i *turizam*. Ovaj je drugi pojam u znanstvenoj turističkoj literaturi dovoljno objašnjen, a prvi je nastao od grčke riječi *naus* što znači brod, lađa, ali i vještina plovidbe. U suvremenome značenju *nautika* ili *navigacija* predstavljaju skup praktičnih i teoretskih znanja i vještina potrebnih voditelju plovila da bi sigurno i uspješno preveo plo-

vilo morem, od polazišne luke do luke dolaska. Pojam *nautika* i *nautički*, u širem smislu, označuju pomorstvo. Upravo je to razlog zbog kojeg se u međunarodnoj komunikaciji sve više koristi engleskim pojmom *yachting tourism*, a sve manje *nautical tourism*, ili *maritime tourism*, odnosno njemačkim pojmom *nautischer Tourismus*. *Jahta*, kao simbol luksuznog turističkog odmora na moru, jače vezuje nautički turizam uz turističku djelatnost, a manje uz pomorstvo. Na taj se način pridonosi boljem definiranju pojma nautičkog turizma, koji je dio turističke, a ne pomorske djelatnosti.

Prihvatimo li definiciju turizma kakvu su još godine 1954. objavili teoretičari suvremenoga turizma Švicarci W. Hunziker i K. Kraft, a koju je prihvatila Međunarodna udruga znanstvenih turističkih eksperata (AIEST), “*Turizam je skup odnosa i pojava koji proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost*”¹, lako dolazimo do pojma nautički turizam, kao novog i posebnog pojavnog oblika turizma. Potenciranje pojma “putovanje” logično je, jer je putovanje sadržano u osnovnoj karakteristici nautičkog turizma, pa je izvođenje pojma nautički turizam iz opće definicije turizma sasvim opravdano. Određena nastojanja da se nautički turizam kao djelatnost poveže s pomorstvom, i da se iz njega izvodi primjer teoretske su zablude. U definiciji turizma, osim “putovanja” i “privremenog boravka u nekome mjestu”, ističe se “ako s tim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost”. Dakle, putovanje i boravak u nekome mjestu još uvijek nisu turizam, ako su povezani uz određenu gospodarsku djelatnost. Tako, primjerice, pomorstvo kao djelatnost nema obilježje turizma, jer se obavlja radi gospodarske djelatnosti prijevoza tereta i ljudi, a brod pritom služi samo kao sredstvo. Isti zaključak možemo donijeti na primjeru ribarstva koje je vezano uz putovanje brodom i boravak na nekome mjestu (u luci radi istovara ribe i opskrbe ili popravka i pripreme za rad), ali u svrhu gospodarske djelatnosti - ribarstva.

Da bismo otklonili mogućnost slične teoretske zablude u promatranju pojave turizma, odnosno u našem slučaju nautičkog turizma, potrebno je definirati i razlikovati dvije skupine činitelja²:

1. činitelja koji uvjetuju nastanak nautičkog turizma,
2. činitelja razvitka nautičkog turizma.

Pri utvrđivanju činitelja turističkog razvitka, potrebno je imati na umu da analiziramo tzv. suvremeni turizam, odnosno turizam našeg životnog okruženja s

---

¹ “Ekonomika turizma – pitanja i odgovori” AIEST definicija, Internet, www.100megsfree.com

² Luković T. & Strasburger J. “Yachting on the European part of the Mediterranean” pro literatur Verlag, Nürnberg Germany, 2005.

aspekta vremena, čime turizam kao dinamičan proces radi istraživanja zaustavljamo i pretvaramo u statičan.

U toj analizi dolazimo do dvije osnovne skupine činitelja koji od čovjeka čine turista, ili nautičara, izazivajući u njemu svjesnu potrebu za turističkom rekreacijom i dajući mu mogućnosti, ponajprije vremenske i novčane, da zadovolji te potrebe. Nasuprot toj skupini postavlja se skupina činitelja o kojima ovisi stvarno zadovoljavanje turističkih potreba.³

Te dvije skupine činitelja povezujemo s klasičnim marketinškim činiteljima:

1. činiteljima potražnje
2. činiteljima ponude

Njima pridodajemo još i *posrednički činitelj* koji čine turističke i putničke agencije, kojima se povezuju činitelji ponude i potražnje. Prva skupina činitelja, koji su tema ovoga poglavlja, činitelji su koji uvjetuju nastanak nautičkoga turizma (tzv. činitelji “inicijative”) a oni su razvrstani u skupine osnovnih pokretačkih ili inicijativnih činitelja⁴:

1. činitelji proizašli iz određene razine razvitka gospodarstva,
2. činitelji proizašli iz određene razine razvitka turizma,
3. činitelji proizašli iz određene razine razvitka društva u širem smislu.

Nasuprot njima, nužni su već spomenuti činitelji ponude i potražnje, a posrednički je činitelj u nautičkome turizmu važan zbog njihovoga boljeg povezivanja. Razloge tome valja tražiti u rezultatima motivacijskih istraživanja, odnosno u motivima koji nose obilježje “avanture”.

Iako činitelje ponude i činitelje potražnje nalazimo u obje skupine osnovnih relacija ovoga istraživanja, dakle, kao činitelje razvitka i kao činitelje inicijative, razlike su očite. Što se tiče njihove međusobne uvjetovanosti, činitelji, koje smo definirali kao činitelje inicijative, prethode skupini činitelja razvitka. Ne samo što postoji vremenska razlika u njihovu djelovanju, već se međusobno razlikuju i po pojavnom obliku.

Analizirajući gospodarski razvitak, kao činitelj turističkog razvitka, posebno nautičkog, zaključujemo, da je njegov utjecaj višestruki. Ne samo da se radi o višestrukome utjecaju, već su oblici i načini utjecaja promjenljivi i još uvijek nedefinirani. Promatramo li taj utjecaj na Mediteranu, zapaziti ćemo različite oblike utjecaja koje ćemo u nastavku detaljnije opisati. Globalizacija Europe i promjene

---

³ Luković, T. & Gržetić Z.: “Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana”, Hidrografski institut Split, Split, 2007., str. 26.

⁴ Luković, T. & Gržetić Z.: “Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana”, Hidrografski institut Split, Split, 2007., str. 27.

koje su u tijeku na megatržištu Europe, mijenjaju odnose i oblike međuovisnosti utjecaja stvarajući nove modele razvitka, posebno na lokalnoj i regionalnoj razini. Promatrano u mikro-smislu, gospodarski subjekti Europe sve više poprimaju oblik korporacija, a to znači da se organiziraju kao složena društva kapitala, ali poprimaju i druge karakteristike razvijene i tržišno usmjerene korporacije. To ukazuje na krucijalne promjene promatrane s makro- i mikroaspekta, koje se događaju u gospodarskom megasustavu Europe, a posebno na Mediteranu u nautičkom turizmu. Razvitak ekonomskog sustava uvjetuje i razvitak društva uopće. Kako se takav gospodarski razvitak, kao činitelj razvitka nautičkog turizma verificira u praksi, objasniti ćemo u narednim poglavljima.

Budući da je naša tema definiranje nautičkog turizma, nećemo se zasad baviti činiteljima, osim u smislu boljeg definiranja pojma nautičkog turizma.

Ostaje pitanje kako definirati pojam nautičkog turizma?

Svako je definiranje podređeno svome cilju, a zato što je naš pristup znanstveno-praktičan, a vidjet ćemo da ima i drugih pristupa, naše ćemo definiranje oblikovati na znanstveno-praktični način.

Svi autori koji su se bavili definiranjem nautičkoga turizma pozivaju se na statistički pristup definiranja. Taj je pristup nesporno opravdan, pa ćemo i mi definiranje nautičkoga turizma većim dijelom zasnivati na statistici, ali i na pridruženim izvorima. Ipak, prije nego što pristupimo znanstvenom definiranju nautičkoga turizma, valja skrenuti pozornost na razliku između znanstvenoga definiranja, koje ćemo u ovome radu prikazati, i praktično-gospodarskoga definiranja podređenoga makrorazvitku. Ta se razlika vidi u Strategiji razvoja nautičkoga turizma Hrvatske do 2010. godine. Tim državnim dokumentom, u njegovoj prvoj verziji dominiraju luke nautičkoga turizma, charter je tek spomenut, a cruising je izostao. Naknadnim dopunama obrađen je i cruising, odnosno obrađene su velike luke za prihvata cruisinga, dakle, domaći je cruising izostao. Iz navedenoga je jasno da se definiranje podređuje makrogospodarskom interesu, što ukazuje na razlike u pristupu obradi pojma nautičkoga turizma.

Naše definiranje nautičkoga turizma obuhvaća sve pojavne oblike nautičkoga turizma, ali, za razliku od humanističke škole, ne stavlja motiv turista nautičara u središte izučavanja, već istražuje fenomen nautičkog turizma koristeći se statističkom metodologijom, postojećom legislativom i sve to podređuje potrebama razvitka tržišta.

Legislativna metoda definiranja nautičkoga turizma razlikuje se od statističke, a kao što smo prije naveli, nas zanima znanstveno definiranje nautičkoga turizma, pa ćemo istražiti izvore definiranja i povezati ih u sustav iz kojeg izvodimo definiciju i razvrstavanje nautičkoga turizma.

Zakonsko reguliranje nautičkoga turizma, jednako kao i definiranje turizma, definirano je u Hrvatskoj, "Zakonom o turističkoj djelatnosti" (NN, br. 8/96), člankom 52. koji glasi: "**Nautički turizam je plovidba i boravak turista - nautičara**

na plovnim objektima (jahta, brodica i sl.), kao i boravak u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije". Takva definicija ima svrhu regulirati i definirati nautički turizam kao gospodarsku djelatnost. Sa svrhom pojašnjenja djelatnosti nautičkoga turizma, Zakon člankom 53. definira i grupira usluge nautičkoga turizma kao:

1. iznajmljivanje prostora uz uređenu i djelomično ili potpuno zaštićenu obalu (u daljem tekstu: vez) za smještaj plovnih objekata i turista nautičara koji borave na njima,
2. iznajmljivanje plovnih objekata za odmor i rekreaciju (charter, cruising i sl.),
3. usluge skipera,
4. prihvat, čuvanje i održavanje plovnih objekata na vezu u moru i na suhoj vezi,
5. usluge opskrbe nautičara (vodom, gorivom, namirnicama, rezervnim dijelovima, opremom i sl.),
6. uređenje i pripremanje plovnih objekata,
7. davanje različitih informacija nautičarima (vremenska prognoza, nautički vodiči i sl.),
8. škole jedrenja, obuke za skipere i voditelje brodica,
9. druge usluge za potrebe nautičkoga turizma.

Takva legislativna definicija sa stajališta zakona i specificiranja djelatnosti zadovoljava svrhu definiranja, ali ju je radi metodološke sveobuhvatnosti potrebno proširiti i povezati sa statističkom.

Statistička metoda, kojom se vrlo često koristi u teoriji definiranja nautičkoga turizma, odnosi se na reguliranje djelatnosti i podređena je osnovnoj svrsi, *nomenklaturi djelatnosti*. Nomenklatura djelatnosti, kao državni dokument, veoma dobro i precizno klasificira sve gospodarske djelatnosti, ali ne definira pojam nautičkoga turizma. Stoga, statistička metoda ne pridonosi izravnom definiranju nautičkoga turizma, ali pridonosi specificiranju i definiranju vrsta i oblika nautičkog turizma kao gospodarske djelatnosti. Nomenklatura djelatnosti baza je statističke metode i evidencije, a u Hrvatskoj je definirana državnim administrativnim dokumentom koji ima snagu zakona (Nacionalna klasifikacija djelatnosti, NKD 2002, a primjenjuje se od 16. siječnja 2003. godine). Ovoj je klasifikaciji prethodio osnovni Zakon o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NN, br. 98/94.). Ta je klasifikacija kompatibilna s klasifikacijom Europske Unije i zato što je usklađena s NACE Rev. 1.1., dio je hrvatskoga statističkoga sustava. Od godine 2007. uvedena je nova verzija nacionalne klasifikacije djelatnosti, NKD 2007, koja je usklađena sa NACE Rev. 2., čime je hrvatska klasifikacija djelatnosti u potpunosti usklađena s europskom, a ovaj je europski dokument usklađen s međunarodnom standard-

nom klasifikacijom djelatnosti Ujedinjenih naroda (ISIC Rev. 3.). Zbog toga je statističku metodu potrebno isključiti iz izravnog definiranja pojma nautičkog turizma, ali ne i iz definiranja djelatnosti koje potpadaju pod nautičku turističku djelatnost. Statistički sustav ključni je izvor definiranja i zajedno s legislativom čini sustav uz pomoć kojeg definiramo nautički turizam.

Mnogi su teoretičari nautičkog turizma u Hrvatskoj pokušali definirati taj pojam, a tu je potrebno istaknuti prof. dr. Vlatka Jadrešića, prof. dr. Borisa Vukonića, prof. dr. Antu Dulčića, prof. dr. Josipa Šamanovića, prof. dr. Olivera Fia, prof. dr. A. Turinu i druge. Svi oni definiraju nautički turizam kao turizam koji se obavlja na plovilima i u lukama nautičkog turizma i pokušavaju ga što više specificirati. Razvitak nautičkoga turizma gotovo vrtoglavo unosi promjene u način obavljanja turističke djelatnosti, stvarajući pritom gotovo konfuziju u njegovom poimanju. Stoga je i sama definicija nautičkog turizma podložna promjeni uz respektiranje jednog od kriterija definiranja – sveobuhvatnosti definicije.

Zanimljivo je navesti *preskriptivnu* definiciju nautičkog turizma u Hrvatskoj⁵, prema kojoj: ***“Nautički turizam je naziv za poseban oblik turizma u kojem dominiraju plovidba i boravak turista u vlastitom ili tuđem plovilu te različite nautičke aktivnosti u turističke svrhe i radi rasonode.”*** Ova preskriptivna definicija ima u sebi elemente deskriptivne definicije, jer opisuje pojavu, ali i konceptualne definicije, jer određuje sadržaj pojma nautičkog turizma.

Prema popularnom internetskom rječniku Wikipediji⁶, ***“Nautički turizam je kretanje turista u plovilima po moru ili rijekama, uključujući njihovo pristajanje u lukama i marinama i obuhvaća svu infrastrukturu u lukama i marinama potrebnu za njihov prihvat.”*** Ova je definicija prihvatljiva u svojoj jednostavnosti i relativno je dobro oblikovana.

Ne ulazeći dublje u analizu pojedinih definicija, mogli bismo reći da je ***nautički turizam ukupnost polifunkcionalnih aktivnosti i odnosa koji su uzrokovani boravkom turista-nautičara u lukama nautičkog turizma ili izvan njih i korištenjem plovih objekata kao i drugih objekata vezanih uz nautičku turističku djelatnost radi rekreacije, športa, rasonode i drugih potreba.***⁷ Ta definicija ima elemente *realne*, *konceptualne* i *nominalne* definicije, jer rasvjetljava bit stvari, određuje njezin sadržaj i pojašnjava značenje riječi.

U čemu smatramo ovu definiciju prihvatljivom, ako imamo u vidu objektivne okolnosti u kojima se odvija nautičko-turistička djelatnost?

1. Da bismo primijenili *kriterij sveobuhvatnosti*, izbjegli smo koliko je god bilo moguće, zamku ulaska u detaljnost nautičko-turističkih djelatnosti. Naime,

⁵ “Rječnik turizma”, Zagreb MASMEDIA d.o.o., Zagreb, 2001., str. 235.

⁶ Internet, <http://bs.wikipedia.org/wiki/>

⁷ Luković, T. & Gržetić Z.: “Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana”, Hidrografski institut Split, Split 2007., str. 33.

analiza TOMAS 2004, kao i druge analize, pokazale su da *plovidba* na plovilima nije uvjet nautičkog turizma. Jedan dio korisnika nautičke turističke ponude boravi na plovilu, a da tijekom cijelog svog boravka ne isplovi. Osim toga, cruising kao veliki svjetski business, koji spada u nautički turizam, obuhvaćamo ovom definicijom, ne ograničavajući se samo na luke nautičkog turizma, već uvodimo i plovila kao sredstvo. Stoga smo riječ *plovidba* zamijenili riječju *korištenje* što je sveobuhvatnije, a time i primjenljivije situaciji.

2. Boravak nautičara nije samo u lukama nautičkog turizma. On se odvija i u uvalama ili bolje rečeno na "divljem vezu", te je tu činjenicu također trebalo uzeti u obzir. Prevladava mišljenje da je potrebno dopustiti nautičaru noćenje izvan "klišeja" luke nautičkog turizma, tim prije što se radi o karakteristikama koja privlači turiste na hrvatski dio Jadrana. Razvitak nautičkog turizma u smislu održivog razvitka, koji podrazumijeva limitiranje saturacije obale, radi zaštite prirode, kao motivacijskog turističkog resursa, potencira multidisciplinarno istraživanje obale.⁸ Stoga smo u definiciju uveli pojam "*ili izvan nje*" (misli se na luku nautičkog turizma).

3. U definiciju smo uz neizostavni pojam "*plovilo*" ubacili "*i drugih objekata povezanih s nautičko-turističkom djelatnošću*", a to zato što se djelatnost nautičkog turizma širi zbog diversifikacije djelatnosti. Tako je, primjerice, noćenje u okviru nautičko-turističke ponude sve češće povezano s noćenjem u stabilnim objektima, koji su sastavni dio proizvoda u ponudi marina na Mediteranu. Javljaju se i druge aktivnosti i vrste plovila (turističke podmornice i batiskafi), koji se razvrstavaju u području nautičkog turizma, jer su lokacijski vezana za luke nautičkoga turizma.^{9,10}

4. Osim športa, rekreacije i razonode, koji obuhvaćaju gotovo sve ljudske potrebe i interesne sadržaje, u potražnju nautičkog turizma uveli smo pojam "*i drugih potreba*". Razlog je tome potražnja koja se gotovo svakodnevno širi u smislu motiva i dio je sve jačeg, vertikalno izraženog strateškog menadžmenta marina, kao najvišeg stupnja kvalitete ponude.

U biti, ta definicija sadrži sve elemente nautičko-turističkog fenomena, koje su uočili i drugi autori, s tim što se kao nova definicija više približava objektivnim pojavama uočenima u načinu konzumiranja nautičko-turističkih proizvoda, a ne samo proizvoda luka nautičkog turizma. Ipak, potrebno je naglasiti da su turizam i nautički turizam *izvedeni pojmovi* koji u biti predstavljaju skup djelatnosti koje se pod njima svrstavaju, a koje se mogu s vremenom mijenjati i dopunjavati. Zbog

---

⁸ Vlatko Jadrešić: "Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni", Školska knjiga, Zagreb 2001., str. 299.

⁹ Josip Šamanović: "Nautički turizam i management marina", Visoka pomorska škola u Splitu

¹⁰ Ante Dulčić: "Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma", Ekokon, d.o.o., Split 2002.

toga kažemo da je nautički turizam multidisciplinarni fenomen, odnosno djelatnost koja nije jednoznačno određena.

Radi jednostavnosti definiranja nautičkoga turizma i upotrebe toga pojma u svakodnevnoj praksi, predlažemo ovakvu definiciju nautičkog turizma: “*Nautički turizam multifunkcionalna je turistička djelatnost s veoma izraženom pomorskom komponentom.*”¹¹

Ova jednostavna i praktična definicija nautičkoga turizma ističe osnovne karakteristike nautičkoga turizma, koje ga svrstavaju u turističku djelatnost, a koja osim turističkih znanja traži i pomorske vještine i znanja.

U svrhu doprinosa znanstvenog definiranja i izučavanja nautičkog turizma pojasnit ćemo još jedan pristup definiranju.

Klasična je podjela turističkoga tržišta podjela na *emitivno* i *receptivno* turističko tržište. Emitivno turističko tržište, po klasičnoj definiciji, tržište je s kojega turisti dolaze i postaju turistički potrošači, ali i tržište na kojem se oblikuje potražnja koja se emitira receptivnom tržištu koje njoj prilagođuje ponudu. Dakle, receptivno je tržište ono koje prihvaća turiste koji dolaze s emitivnoga tržišta i na njemu se oblikuje i realizira ponuda pod utjecajem potražnje. To je samo kratko obrazloženje klasične marketinške podjele turističkoga tržišta, iako razmatranje emitivnoga i receptivnoga turističkoga tržišta zahtijeva širu analizu.

Dakle, u skladu s definiranjem nautičkog turizma potrebno je pojasniti da se prikazano definiranje podredilo receptivnome tržištu, dakle, tržištu na kojem se događa nautički turizam. Dugoročno promatrani rezultati nautičkoga turizma potvrđuju da se radi o fenomenu koji stalno bilježi visoke stope razvitka, čime je postao investicijski i gospodarski veoma zanimljiv na makrorazini. Zato klasična emitivna nautička turistička tržišta postupno postaju receptivnima. Time se ta dva pojma relativiziraju, a to ćemo analizirati u nekom drugom članku. Ovdje ćemo pojasniti definiranje nautičkoga turizma na najvećem europskom emitivnom tržištu – njemačkom. Uočavajući razvojne mogućnosti nautičkoga turizma, njemačka je Vlada godine 2002. naručila projekt istraživanja nautičkog turizma Njemačke, u smislu njegove receptive. Zbog toga što još uvijek ne postoji dovoljno literature u području nautičkoga turizma, autori projekta definirali su nautički turizam kao “*vodeni turizam*”, koji su razvrstali na nekoliko skupina djelatnosti.

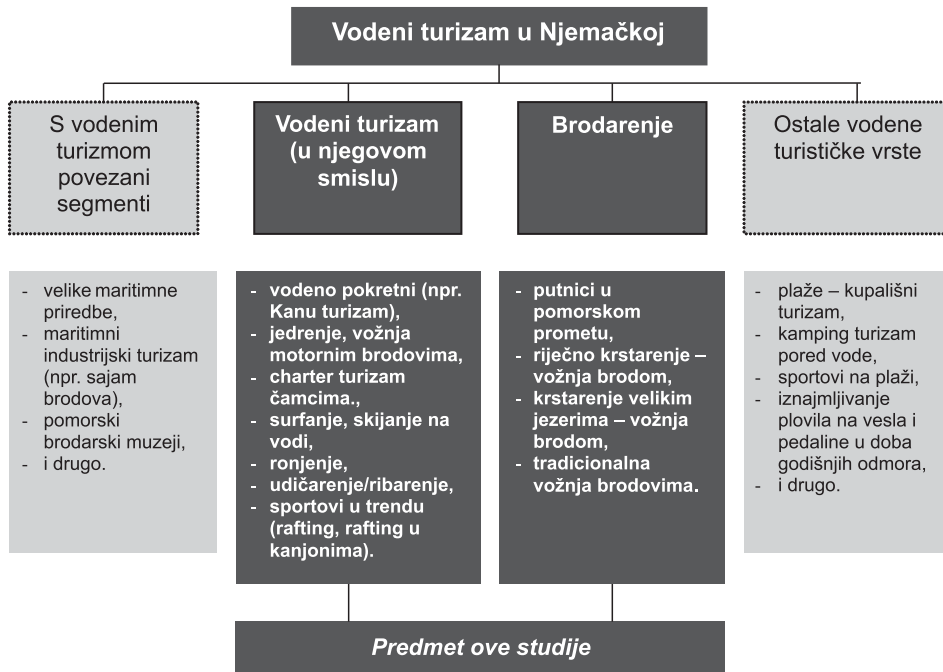
Dakle, naše se definicije koje su oblikovane pod utjecajem receptivnoga tržišta potvrđuju i na emitivnome tržištu. Pod utjecajem globalizacije i novih razvojnih prilika emitivnost se klasičnih emitivnih turističkih tržišta sve više globalizira.

---

¹¹ Luković, T. & Gržetić, Z.: “Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana”, Hidrografski institut Split, Split 2007., str. 33.

Grafikon 1.

VODENI TURIZAM PREMA DEFINIRANJU U NJEMAČKOJ (ORIGINALNI MODEL)

Izvor: dwif/BTE 2002

Analiziramo li navedeno razvrstavanje koje je podređeno definiranju i usporedimo li ga s našim razvrstavanjem, uočiti ćemo da sadrži sve aktivnosti kao i u našem razvrstavanju. Dakle, nautički turizam definiran na emitivnom tržištu Njemačke predstavlja sve aktivnosti koje imaju *tri osnovna činitelja nastanka: plovilo, odvija se na vodi ili je uz nju vezano i odnosi se na turizam i turista nautičara ili putnika na plovilu*. U tome su sadržani svi osnovni elementi kao i u našoj definiciji, s time da su se njemački autori više poslužili deskripcijom.

3. Razvrstavanje nautičkog turizma, osnovne škole izučavanja

3.1. Humanistička škola izučavanja nautičkog turizma

Ranih sedamdesetih godina 20. stoljeća, u vremenu prvih početaka javljanja nautičkoga turizma kao turističkoga fenomena, razvila se u Zadru pri Pedagoškoj akademiji, *humanistička škola* izučavanja nautičkoga turizma. Prema izučavanju socijalnih i društvenih aspekata nautičkoga turizma te škole, u središtu pozornosti nalazi se turist-nautičar sa svojim potrebama i potrošačkim motivima. Istražujući nautički turizam s toga stajališta, mogla bi se oblikovati definicija nautičkoga turizma kao: “*nautički je turizam jedinstveni turistički doživljaj koji obuhvaća aktivnosti na vodi i na kopnu.*”¹²

Razvrstavanje osnovnih vrsta nautičkoga turizma, zbog prevladavajućeg motiva koji ga oblikuje, omogućuje nam razlikovanje slijedećih vrsta nautičkoga turizma: *mobilni, plovibdeni, kupališni, boravišni, športski, zimovališni, izletnički, ribolovni, kulturni, zdravstveni i ambijentalni.*¹³

Sa stajališta *veličine i vrste plovila* nautički turizam dijelimo na:

- brodski ili “veliki” (putnički, putničko-turistički brodovi, putničko-teretni brodovi, trajekti, ferry boat i hidrokrilni brodovi, brodovi – ploveće kuće ili ploveći hoteli i sl.),
- jahting turizam (jahte raznih tipova i veličina za krstarenje i izlete),
- moto-nautički turizam (jedrilice, čamci s motorom i bez njega, gliseri raznih vrsta, razna plovila za šport i rekreaciju, specijalna plovila za podvodnu aktivnost itd.).

Sa stajališta *udjela, opsega i područja plovidbe i značenja* u nautičkom turizmu on se dijeli na:

- “veliki” nautički turizam (plovidba u većim plovnim objektima – oceanska krstarenja, krstarenja u zatvorenim morima, cruising, duži izleti, charteri),
- “mali” nautički turizam ili zabavna navigacija (suvremeno malo brodarstvo – “mala ili 4. flota”, jahte, jedrilice, športski čamci, gliseri, razni plovni objekti za zabavu i dokolicu i sl.).

Sa stajališta *organizacije plovidbe* razlikujemo ove podvrste nautičkog turizma:

- individualni,
- grupni – masovni,
- nautički turizam u konvojima.

¹² Jadrešić, Vlatko: “Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni”, Školska knjiga, Zagreb 2001., str. 144 do 148.

¹³ Jadrešić, Vlatko, isto, str 144. do 148.

Podjela je nautičkoga turizma prema *itinerarima* (planu plovidbe) slijedeća:

- u zatvorenim morima, rijekama i jezerima,
- prekomorski i oceanski – lokalni,
- nacionalni,
- međunarodni.

Vrste nautičkoga turizma prema *svrsi plovidbe* jesu:

- izletnički,
- krstarenje, jedrenje,
- plovidba radi športa i razonode,
- podvodna plovidba,
- kombinirani i brzi turistički prijevoz.

Podjela je nautičkoga turizma prema *sektorima* (područjima) ovakva:

- obalni,
- kupališni (razna plovila-vozila za rekreaciju i šport na moru na nožni, ručni ili motorni pogon),
- nautički kamping,
- ladanjski (boravišni) u turističkim lukama,
- nautički turizam na otvorenim morima i oceanima – otočni.

Vrste nautičkoga turizma prema *opsegu*, mogu se promatrati sa tri stajališta: *zemljopisno-fizičkog, tehničkog i komparativnog*, a to je u odnosu prema drugim oblicima turizma.

Takav je način istraživanja nautičkoga turizma zanimljiv sa stajališta nautičke potrošnje i istraživanja tržišta koje se zasniva na motivu koji oblikuje potražnju.

U posljednjim godinama, prof. dr. sc. Vlatko Jadrešić, kao danas vodeći istraživač te škole, razvija humanističku nautičko-turističku znanstvenu misao i proširuje je na područje održivoga razvitka. Činjenica da se nalazimo u vremenu intenzivnih investicija i razvijanja nautičkoga turizma na području Mediterana, potencira i značaj humanističke škole izučavanja nautičkoga turizma.

3.2. Znanstveno-praktična škola izučavanja nautičkog turizma

Znanstveno-praktična škola izučavanja nautičkog turizma zasniva se na gospodarskom i ekonomsko-pravnom izučavanju.

Nautički se turizam, u praktičnom smislu, odvija kroz niz gospodarskih djelatnosti koje su regulirane zakonom. Za reguliranje djelatnosti u Europi relevant-

na je Međunarodna klasifikacija djelatnosti Europske Unije (NACE), s kojom su kompatibilne hrvatska Jedinствена klasifikacija djelatnosti (JKD) iz godine 2004., i dopunjena NKD godine 2007.

U teoretskom i pojmovnom smislu nautički turizam zasad ima svoja tri osnovna oblika, a oni se grupiraju u slijedeće skupine poslovanja:

- luke nautičkog turizma,
- charter ili chartering i
- cruising.

Takvo je grupiranje poslovanja u nautičkom turizmu praktične naravi, a u pojmovnom je i u sadržajnom smislu dobro definirano pratećom legislativom i statistikom. Unutar te tri osnovne vrste djelatnosti nautičkoga turizma odvijaju se različite subnautičko turističke djelatnosti, ovisno o nizu činitelja koji u svojoj osnovnoj dimenziji imaju marketinški karakter. Promatrano s mikroaspekta, menadžment strategijom korporacije i njezinom poslovnom politikom profilira se sama korporacija i locira njezino mjesto na tržištu ponude nautičkoga turizma¹⁴.

Poslovanje u grupi *luka nautičkog turizma* podrazumijeva skupinu poslova vezanih uz smještaj plovila i nautičara i pružanje niza usluga plovilima i nautičarima. Najrazvijeniji je oblik poslovanja u toj grupi poslovanje *marina*, kao najsloženiji oblik luka nautičkog turizma.

Značaj marina u grupi luka nautičkog turizma po svemu je dominantan.

Na primjeru Hrvatske, jasno se vidi premoćna uloga marina u strukturi luka nautičkog turizma, a slična je situacija i na cijelom Mediteranu, osim na njegovome istočnome dijelu (Grčka i Turska).

Prema statističkim podacima¹⁵ za godinu 2006., od Savudrije do Rta Oštro raspoređeno je 95 luka nautičkoga turizma, od toga je 56 kategoriziranih marina i suhih marina. U lukama nautičkoga turizma, koje zauzimaju 4.274.010 m² akvatorija, nautičarima je bilo na raspolaganju 15.973 vezova u moru, i 5.187 smještajnih mjesta na kopnu, na tzv. *suhom vezu*.

Na području hrvatskoga dijela obale i otoka, nautičari, odnosno 104.000¹⁶ hrvatskih plovila nautičkog turizma, mogu se koristiti s oko 750 luka, lučica, sportskih lučica i drugih. Za sada te luke i lučice imaju ulogu *tranzitne luke* ili *luke*

---

¹⁴ Luković, T. & Šamanović, J.: "Management i ekonomika nautičkog turizma"; Hrvatski hidrografski institut Split, Split, 2007., (više o korporacijskom poslovanju u poglavlju 2.)

¹⁵ Priopćenje "Nautički turizam, kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2006.", Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, ožujak 2007.

¹⁶ Prema podacima za godinu 2007. u sezoni lipanj/srpanj/rujan 2007. hrvatskim je dijelom Jadrana plovilo više od 150.000 plovila koja su izazvala 930 intervencija na moru i 930 spašenih ljudi, 52 nasukavanja, a bilo je 22 mrtve osobe u nesrećama. Nesreće su skrivili uglavnom strani skiperi, a to pokazuje da je ovu problematiku hitno potrebno bolje regulirati.

spasa. One su uglavnom ravnomjerno raspoređene duž obale i otoka, a to znači da se u prosjeku gotovo na svakih 5 Nm može naići na sigurno sklonište od nevremena. U usporedbi s drugim zemljama Mediterana, Hrvatska ima najmanji broj komercijaliziranih luka od navedenog potencijala luka - 13%, a to je dobar potencijal budućeg razvitka.

Kada opisujemo luke nautičkog turizma, kao jednu od tri osnovne vrste nautičkoga turizma vidimo da su sve izraženiji zahtjevi za organiziranjem tzv. *komunalnih luka* nautičkog turizma kakve susrećemo u Španjolskoj i u Italiji, a koje su posebna vrsta luka nautičkog turizma.

Charter ili chartering poslovanje je s plovilima ili brodovima, u smislu njihovog iznajmljivanja nautičarima. Postupak formiranja charter flote nije jednoznačan, to je složeni proces koji se sastoji od kupnje brodova koji postaju vlasništvo kompanije, najma brodova od privatnih lica ili gospodarskih subjekata, ili, pak, od zajedničkoga poslovanja s drugim charter kompanijama. Praksa nas uči da se charter flota može formirati i na relativno neobičan način. Tako smo svjedoci, da su u razdoblju od godine 1996. do godine 1999., najveće charter flote bile u vlasništvu banaka. Razlog je tome, s jedne strane, veliko zanimanje za ulaganje u nautički turizam, pa tako i u charter flotu na Mediteranu, a sa druge strane, to su nestabilne poratne godine u Hrvatskoj. Veliko zanimanje ulagača za nautički turizam pokazalo se tih godina investiranjem putem leasinga. Loše poratne godine pogubno su se odrazile na nautički turizam, a posebno na charter. Male charter kompanije nisu mogle podmirivati svoje obveze prema bankama, pa su oštri leasing – uvjeti banaka i nepodmirivanje obveza, gotovo preko noći, pretvorili banke u vlasnike charter flote. Neke od banaka organizirale su poslovanje u charteru za vrijeme sezone, želeći na taj način smanjiti negativne efekte posve nepredvidive situacije u kojoj su se našle. S protekom godina stanje se na tržištu potražnje postupno stabiliziralo i plovila su ponovo prešla u vlasništvo charter kompanija, a banke su za svoje potrebe zadržale samo poneko plovilo.

Cruising je vrsta poslovanja nautičkog turizma, a organizira se kao kružno putovanje plovilom cruising kompanije ili za tu svrhu nabavljenim i posebno pripremljenim plovilom. Taj je oblik poslovanja u nautičkom turizmu veoma razvijen u razvijenim zemljama zapadne Europe i svijeta, koje imaju tradiciju cruisinga. U Hrvatskoj se u posljednjim godinama, razvija posebna vrsta cruisinga “Old Cruiser”, to je višednevno ili izletničko krstarenje na tipičnim hrvatskim motornim jedrenjacima i trabakulima. Ti su brodovi za taj posao veoma kvalitetno opremljeni i prilagođeni su za duža krstarenja i za duži boravak gostiju na brodu.

Potrebno je napomenuti da se poslovanje cruisinga odvija kroz:

- a. poslovanje plovilima za krstarenje, cruiserima i
- b. poslovanje specijaliziranih cruise luka.

Crusing je veoma intenzivno povezan s lukama starih gradova na obali, pri čemu veliki svjetski cruising svoje rute razvija u velikim lukama kao što su Dubrovnik, Split, Zadar i druge. Domaći jadranski cruising old timerima svoje rute razvija u manjim lukama i lučicama kao što su Trogir, Telaščica, Hvar, Bol i druge. Ubrzani razvitak nautičkog turizma, a posebno cruisinga, bitno utječe na promjenu profila starih luka koje mu se prilagođuju. Hrvatska obala postupno postaje odredište velikih cruisera, a Dubrovnik je međunarodno priznato odredište svih većih cruising ruta.

Djelatnosti nautičkoga turizma, u poslovnom smislu, klasificirane su prema NKD (JKD) listom djelatnosti koje su doslovno razbacane po gotovo svim područjima djelatnosti. Listu tih djelatnosti koje se odnose na poslovanje u nautičkome turizmu mogli bismo specificirati na slijedeći način:

Osnovna klasifikacija po (JKD) NKDu:

Područje 61 - Vodeni prijevoz (***cruising***),

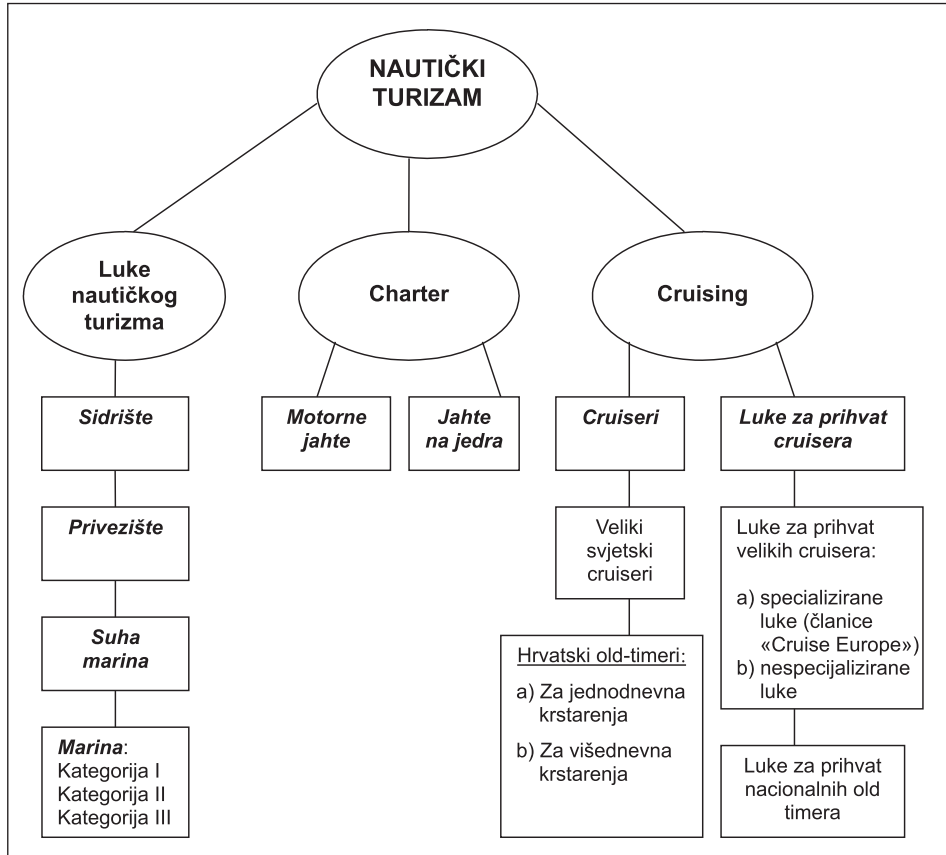
Područje 71 - Iznajmljivanje strojeva i opreme bez rukovatelja i predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo; podskupina 1.22 - Iznajmljivanje plovnih prijevoznih sredstava (***charter***),

Područje 92 – Rekreativne, kulturne i sportske djelatnosti; podskupina - 92.62.1 Djelatnosti marina (***poslovanje marina***)

Nautički turizam, prikazan u tri pojavna oblika i turistička fenomena, može se modelski prikazati na ovaj način (grafikon 2.):

Grafikon 2.

MODEL NAUTIČKOG TURIZMA U HRVATSKOJ

Izvor: Razvrstavanje autora TL

Kao što se vidi iz prikazanoga modela djelatnosti nautičkog turizma, ovaj je turistički fenomen veoma složen i još je uvijek nedovoljno obrađen. Osim navedene tri osnovne vrste nautičkoga turizma, postoje i dopunske ili pridružene vrste koje se intenzivno razvijaju i po svojim aktivnostima pripadaju nautičkom turizmu, to su npr. ronilački turizam, športski ribolov, jedrenje na dasci i drugo. Te vrste nautičkoga turizma teže osamostaljivanju i oblikovanju u novu selektivnu¹⁷ nautičko-turističku vrstu, a za što po kriterijima selektivne vrste još nisu stekle potrebne uvjete.

¹⁷ Luković, T. & Gržetić Z.: "Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana", Hidrografski institut Split, Split, 2007., str. 107.

Osim navedenih osnovnih djelatnosti definiranih i klasificiranih prema NKD, u lukama nautičkoga turizma, kao osnovnoj djelatnosti nautičkoga turizma, razvijaju se i mnoge druge *komplementarne djelatnosti*. Primjerice: hoteli, restorani, barovi, marikultura, gradnja i popravak brodova i čamaca, servisiranje brodskih motora, servisiranje i popravak nautičke opreme, trgovina, športski tereni, organiziranje izleta, prateće djelatnosti u vodenom prijevozu, djelatnosti putničkih agencija i turopatora, financijske usluge, usluge zdravstva, stari zanati i mnoge druge djelatnosti.

Uz osnovne i komplementarne djelatnosti nautičkog turizma potrebno je spomenuti i *komplementarne djelatnosti druge razine*, to znači djelatnosti izvan područja nautičkoga turizma, a koje su intenzivno poslovno povezane s njim. U tu skupinu djelatnosti možemo ubrojiti gotovo sve djelatnosti klasificirane u NKD. Ipak, posebno bi valjalo istaknuti industriju plovila i opreme za plovila, ali i poljoprivredu, ribarstvo, trgovinu kao i prometne, komunikacijske i sve uslužne djelatnosti.

Kao što je navedeno, djelatnosti nautičkoga turizma u stvaranju svog proizvoda isprepliću se s nizom drugih djelatnosti.

Prilikom razvrstavanja djelatnosti nekog gospodarskog subjekta razlikujemo *osnovnu* (ostvaruje više od 50% dodane vrijednosti) i *sporednu* djelatnost (ostvaruje manje od 50% dodane vrijednosti). Osnovna djelatnost je vezana uz uvrštenje *statističke jedinice u Registar gospodarskih subjekata*. Pod pojmom statistička jedinica podrazumijevamo *osam vrsti jedinica proizvodnog sustava: poduzeće, institucijska jedinica, skupina poduzeća, jedinica prema vrsti djelatnosti, jedinica homogene proizvodnje, lokalna jedinica, lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti i lokalna jedinica homogene proizvodnje*. Osnovni su kriteriji za statističko definiranje jedinice gospodarskog sustava ovi:

1. pravni, računovodstveni i ustrojstveni kriterij,
2. zemljopisni kriterij i
3. kriterij djelatnosti.

Najvažniji je podkriterij razvrstavanja koji pripada osnovnim kriterijima djelatnosti *kriterij pretežnosti*. Taj kriterij određuje osnovnu i sporednu djelatnost jedinice proizvodnog sustava. Jedinica proizvodnog sustava ima i *pomoćne djelatnosti*, kao što su: uprava, računovodstvo, obrada podataka, nadziranje procesa, nabava, prodaja, marketing, skladištenje, popravci, prijevoz i obnova.

Dakle, nautički turizam kao deskriptivni pojam, po svojoj poslovnoj operativnosti sa tri svoja osnovna pojavna oblika ili djelatnosti, dijeli se na: *poslovanje luka nautičkog turizma, charter i cruising*. Zbog ubrzanoga razvitka ove turističke djelatnosti, gospodarski centri nautičkog turizma, osobito marine, razvijaju u svojoj ponudi veliki broj proizvoda, ali razvijaju i druge djelatnosti. Gotovo se svakodnevno pronalaze novi i novi proizvodi koji upotpunjuju ponudu marina, pa se u marinama grade heliodromi, športski tereni, kongresne dvorane, wellness cen-

tri i mnogi drugi sadržaji. Sve to pokazuje da je posebno sagledanje djelatnosti nautičkog turizma nezahvalno, jer je vremenski određeno, tj. ne možemo održati princip sveobuhvatnosti zbog brzog razvitka novih proizvoda ponude.

4. Zaključak

Kako smo u ovome članku opisali, definiranje pojma nautičkoga turizma složen je proces. Njegovo definiranje i praktično poimanje, komplicira njegova izrazita *pomorska orijentacija*, bolje rečeno *plovidbena*, jer ga nalazimo i na slatkim vodama. Definiranje pojma nautički turizam podređeno je njegovome cilju, a cilj koji smo u ovome radu postavili jest znanstveno definiranje, s naglaskom na primjeni u gospodarstvu.

U želji da ovaj pojam pojednostavnimo, ali i da zadovoljimo kriterij sveobuhvatnosti definicije, nautički smo turizam definirali jednostavnom definicijom: *nautički je turizam multifunkcionalna turistička djelatnost s veoma izraženom pomorskom komponentom.*

Prikazali smo složenost razvrstavanja nautičkog turizma u čemu je potrebno istaknuti dvije osnovne škole izučavanja i razvrstavanja – humanističku i znanstveno-praktičnu. Humanistička škola u fokus svog izučavanja stavlja motiv nautičara, odnosno turista koji konzumira proizvode nautičkoga turizma. Ta je škola i to izučavanje sve aktualnija, jer daje značajan doprinos razvitku *održivoga* nautičkoga turizma, koji postaje sve važniji zbog utjecaja novih investicija na morskoj obali Hrvatske i Mediterana, ali i na slatkim vodama Europe. Drugi je način razvrstavanja nautičkoga turizma znanstveno-praktičan, tu se izučava nautički turizam s gospodarskoga stajališta i analiziraju se događanja u njegova tri osnovna pojavna oblika - *lukama nautičkog turizma*, *charteru* i *cruisingu*. Tako način razvrstavanja nautičkoga turizma u praksi nalazi svoje puno opravdanje, jer sustavno i metodološki razvrstava osnovne, dopunske, pridružene i sporedne subpojave oblike nautičkoga turizma.

Iako su polazišta izučavanja tih dvaju pristupa bitno različita, a takvo je onda i konkretno razvrstavanje, oni se međusobno nadopunjuju i čine sustav kojim se pridonosi znanstvenom izučavanju nautičkoga turizma i njegovome razvitku.

Nautički je turizam veoma dinamičan turistički fenomen, što znači da je realno očekivati njegove nove podvrste. Zato je nautički turizam potrebno sustavno izučavati i istraživati da bi se pravodobno uočile i objasnile promjene na tržištu potražnje. To je svrha ovoga članka, kao prvoga u nizu članaka koje planiramo objaviti, radi znanstvenoga doprinosa razvitku nautičkoga turizma Hrvatske, Mediterana i Europe.

LITERATURA

1. *dwif consulting GmbH Berlin* www.dwif.de, info-berlin@dwif.de and BTE Tourismusmanagement, Regionalentwicklung Berlin, www.bte-tourismus.de, berlin@bte-tourismus.de 2003
2. Dulčić, Ante (2002.): *Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma*, Ekokon Split, Split.
3. *Ekonomika turizma – pitanja i odgovori* AIEST definicija, Internet, www.100megsfree.com
4. Jadrešić, Vlatko (2001.): *Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni*, Školska knjiga, Zagreb.
5. Luković T. & Strasburger J. (2005.): *Yachting on the European part of the Mediterranean* pro literatur Verlag, Nürnberg Germany.
6. Luković T. & Gržetić Z. (2007.): *Nautičko turističko tržište u teoriji i praksi Hrvatske i europskog dijela Mediterana*, Hrvatski hidrografski institut Split, Split/Dubrovnik.
7. Luković T. & Šamanović J. (2007.): *Management i ekonomika nautičkog turizma*, Hrvatski hidrografski institut Split, Split.
8. Luković, T.: “Nautički turizam – definicije i dileme”, *Naše more*, br. 1-2, časopis Sveučilišta u Dubrovniku, Dubrovnik, lipanj 2007.
9. *Međunarodna klasifikacija djelatnosti Europske unije (NACE)*, Internet, <http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2003/1929.htm>
10. Moutinho, L. (2005.): *Strateški menadžment u turizmu*, Masmedia d.o.o. Zagreb, Zagreb.
11. *Nacionalna klasifikacija djelatnosti, NKD 2002, 2007*, <http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2007/1870.htm>
12. *Nautički turizam, kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2006.*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, ožujak 2007. (priopćenje).
13. *Rječnik turizma*, Zagreb MASMEDIA d.o.o., Zagreb, 2001.
14. Ross K. Dowling, *Cruise Ship Tourism*, Cowan University, Faculty of Business and Law, School of Marketing, Tourism and Leisure Joondalup WA 6027 Australia, 2006
15. Šamanović, Josip: *Nautički turizam i management marina*, Visoka pomorska škola u Splitu, Split 2002.
16. “Zakon o turističkoj djelatnosti” (NN, br. 8/96)
17. Wikipedia, Internet, <http://bs.wikipedia.org/wiki/>

NAUTICAL TOURISM – DEFINITION AND CLASSIFICATION

Summary

As a branch of tourism, nautical tourism is a compound touristic and maritime activity whose definition is complex because of its intensive connections with maritime and navigational activities. Anyhow, its nautical component doesn't define it completely, although it might seem so if analyzed superficially. Only taking into account all the elements that determine it, makes the complete definition of nautical tourism possible.

Nautical tourism is classified as follows:

1. Harbors of nautical tourism
2. Charter
3. Cruising.

Such classification is usual in the developed european countries, and is conditioned with the basic macro-strategic development model and the natural factors of development as well. Researching the developed emitting markets of european nautical tourism verified that our classification corresponds to the european classification.

Why is such a definition practical and logical? What is the point of support for the scientific definition of nautical tourism from the practical point of view? Does the practical and scientific approach deny the existing definition of the Humanistic school? Those are the questions answered in this paper.

Key words: the aim of classification, methodology of defining, sources of classification, Humanistic school of nautical tourism, classification of nautical tourism, harbors of nautical tourism, charter, cruising.